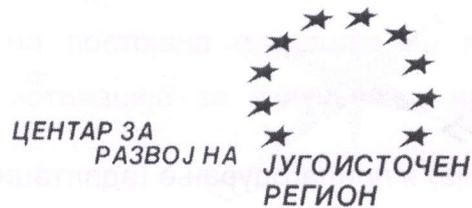

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА
ЈУГОИСТОЧНИОТ ПЛАНСКИ РЕГИОН

Бр. 01-156/1
14. 04. 20 22 год.
Струмица

ПОЛИТИКА ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ

СОДРЖИНА

1. Вовед
2. Подрачја на примена
3. Ублажување (митигација) и прилагодување (адаптација) на климатските промени
4. Управување со животната средина и социјалните аспекти
5. Заклучок
6. Имплементација на политиката за животна средина и социјални аспекти

1. ВОВЕД

Нашето работење и активностите кои ги превземаме влијаат на животната средина. Климатските промени имаат целосно влијание врз целокупното живеење и затоа сите заедно треба да превземеме одредени дејствија за ублажување на последиците од истите. Од тие причини посветени сме на задоволување на националните и меѓународните стандарди за регулирање на нашето влијание врз животната средина.

Центарот за развој во Југоисточниот плански регион ги почитува еколошките и етички императиви при донесување на одлуки за инвестициски вложувања.

2. ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА

Центарот за развој на Југоисточниот плански регион е посветен на разгледување, разбирање и минимализирање на опсегот на влијанија врз животната средина што произлегува од работењето и активностите.

Центарот е посветен на постојана едукација на вработените за добрите еколошки практики и мотивација за вклучување во акции за заштита на животната средина.

3. УБЛАЖУВАЊЕ (МИТИГАЦИЈА) И ПРИЛАГОДУВАЊЕ (АДАПТАЦИЈА) НА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ

Под **ублажување (митигација)** на климатските промени се подразбира усвојување и превземање на мерки за намалување или спречување на емисија на стаклени гасови.

Главна цел на ублажување на климатските промени е утврдување на потенцијалот за намалување на емисиите во клучните сектори за ублажување во регионот, а тоа се секторите снабдување со енергија, згради и транспорт.

Иницијативи за ублажување на климатските промени кои ги поддржува Центарот за развој на Југоисточниот плански регион се следните:

- ✓ Енергетска ефикасност – намалување на јаглеродот и енергетската ефикасност се меѓусебно поврзани. Потребно е енергетската и топлинската енергија да се користат ефикасно;
- ✓ Зелена економија – потребно е префрлање кон обновливи извори на енергија, кои се далеку подобри за животната средина, нема да се потрошат и не придонесуваат кон емисии на стакленички гасови;
- ✓ Паралелна обработка на алтернативни горива и сировини – употреба на алтернативни горива, кои предизвикуват помало загадување со

јаглерод или нутрални горива и алтернативни суровини овозможува намалување на употребата на необновливи ресурси;

- ✓ Рециклирање – паметно селектирање на отпад и негова преработка во корисни горива, вкусови, ароми, пластика, боја или лекови.

Можни политики и мерки кои ги поддржува Центарот за развој на Југоисточниот плански регион се и:

- **Снабдување со енергија**

- Поддршка за сончеви колектори;
- Олеснување за нивно инсталирање во домаќинствата;
- Намалување на загубите во дистрибуцијата на електричната енергија.

- **Згради**

- Енергетски менаџмент на јавните објекти;
- Мерки за промена на навиките (кампанњи за подигање на јавната свест);
- Стимулативни мерки за изградба на пасивни згради за домување;
- Гасификација на домаќинствата и комерцијалниот сектор;
- Поддршка за изградба на сообраќајници за скратување на километража;

- **Транспорт**

- Подобрување на транспортот и развој на транспортната и комуникациска структура;
- Иницијатива за набавка на хибридни и електрични возила;
- Иницијатива за зголемено користење на велосипеди, пешачење и денови без автомобили и друго.

Прилагодување (адаптација) се стреми да ја избегне или ублажи штетата предизвикана од климатските промени и да изнајде нови решенија со цел луѓето да живеат или да напредуваат во новите промени на климата.

Прилагодувањето кон новите климатски промени ќе овозможи благосостојба на населението, достапност до средствата и одржување на стоките и услугите во екосистемот, сега и во иднина.

Можни мерки за адаптација кои ги поддржува Центарот се:

- **Земјоделство**

- Подобрување на системот на наводнување како што е на пример собирање на дождовницата или системот капка по капка;
- Апликација за субвенции за развој во планскиот регион во областа на земјоделството и руралниот развој;
- Воведување на практики за одгледување на заеднички култури како што се различни растенија и житарки, за подобрување на квалитетот на почвата;
- Поддршка за одгледување на растенија кои се потолерантни на жештина, суша или влага;

- **Инфраструктура**

- Користење на асвалт кој ја апсорбира водата во случаи на поројни дождови, така што таа нема да ја оптоварува канализациската мрежа;
- Поставување на подземни контејнери.

- **Вода**

- Реконструкција на водоводната, канализационата и фекална мрежа;
- Развој на системи за наводнување;

- Подобрување на системот за одводнување и прочистување на отпадните води и развој на системот за одводнување на атмосферските води;
- Мерки и активности за заштита од поројни дождови и ерозија;
- Заштита на животната средина и каналите во руралните области како превенција од еколошки и природни непогоди.

- **Човеково здравје и добросостојба**

- Реконструкција на образовните објекти;
- Зголемување на капацитетите во образовниот сектор;
- Подобрување на условите за престој во образовните институции на лицата со посебни потреби;
- Поддршка за отварање на градинки и домови за стари лица;
- Пошумување на зелените површини, како во градовите, така и надвор од нив.

4. УПРАВУВАЊЕ СО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИТЕ АСПЕКТИ

Оваа политика го утврдува начинот на кој Центарот за развој на Југоисточниот плански регион ќе ги решава влијанието врз животната и социјалната средина од неговите проекти преку:

- Дефинирање на соодветни улоги и одговорности на Центарот и неговите проектни партнери, соработници во подготовка, спроведување и реализирање на проектите;
- Воспоставување на стратешка цел за промовирање на проекти со значителни придобивки за животната и социјалната средина;
- Интегрирање на аспекти за одржливост на животната и социјалната средина во сите негови активности.

Преку своите процеси на проценка и следење на животната и социјалната средина, Центарот ќе се стреми да осигури дека проектите се подготвени, спроведени и управувани во согласност со важечките регулаторни барања и најдобрите меѓународни практики. Овие практики се однесуваат на промена на професионалните вештина, посветеност, внимателност и предвидувања, кои разумно би се очекувало од квалификувани и искусни професионалци ангажиарни во ист вид на активности под исти или слични околности на глобално или регионално ниво. Како резултат на таквите активности проектот треба да ги користи најсоодветните технологии во околностите кои се специфични за него.

Центарот потврдува дека соработниците и нивните деловни активности се одговорни да ги почитуваат човековите права и дека истото е составен дел од еколошката и социјалната одржливост.

Исто така Центарот смета дека и родовата еднаквост е основен аспект на една модерна и високо функционална пазарна економија и на едно демократско општество.

Центарот се стреми кон позитивно родово влијание проектите преку промовирање на еднакви можности и социо – економска еманципација на жените, особено во однос на пристап кон финансии, услуги и вработувања.

Центарот ќе оцени до кој степен промените на тарифите предизвикани од проектите, можат да создадат проблеми во однос на достапноста на основните услуги за обесправените или ранливи категории и ќе осигура дека се подготвени и применети ефикасни програми за решавање на оваа прашање.

Центарот ја сфаќа сериозноста на прашањето за влијанието на климатските промени и затоа секогаш кога тоа е можно ќе инвестира во иновативни проекти и ќе нуди техничка помош за поддршка на инвестиции, кои не произведуваат

или имаат ниска емисија на јаглероден диоксид и на можноста за ублажување и прилагодување кон климатските промени.

Сите проекти се предмет на оценка на влијанието врз животната и социјалната средина со цел Центарот полесно да одлучи дали проектот треба да се финансира и ако е така, на кој начин животната и социјалната средина треба да бидат опфатени во планирањето, спроведувањето и работењето на проектот. Проценката треба да оцени дали проектот може да се спроведе во согласност со оваа Политика и вклучува оценување на потенцијалните финансиски, правни и репутациски ризици, како и идентификување на потенцијалните можности за животна и социјална средина.

Центарот за развој на Југоисточниот плански регион е посветен кон почитување на начелата на транспарентност, отчетност и вклучување на заинтересираните страни. При тоа редовно ќе објавува сумарни информации за резултатите поврзани со животната и социјалната средина.

5. ЗАКЛУЧОК

Обврската за грижа за животната средина се смета за дополнителен елемент на долгорочната соработка со добавувачите и деловните партнери.

Центарот за развој на Југоисточниот плански регион отворено ги известува заинтересираните внатрешни и надворешни чинители за својот напредок во намалување на влијанието на животната средина и ги охрабрува во соработка со цел подобро да се разбере влијанието врз животната средина и да се изнајдат применливи решенија, притоа споделувајќи знаења и најдобри практики.

6. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И РЕВИДИРАЊЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ

Политиката за животна средина и социјални аспекти може да се ревидира во случај:

- Да се воведат нови правила и принципи или значителни промени во легислативата и регулаторната рамка со која се уредува областа на животната и социјалната средина;
- Да се усвојат нови меѓународни практики поврзани со еколошката и социјалната одржливост и друго.

Овој документ е целосно поддржан и одобрен од Советот за развој на Југоисточниот плански регион.

Струмица
14.04.2022 година

Центар за развој на
Југоисточниот плански регион
Директор
Жулиета Ѓуркова

